

Poselství Svatého otce Františka k 8. Světovému dni chudých

Drazí bratři a sestry,

1. Modlitba chudých stoupá k Bohu (srov. Sir 21,5). V roce zasvěceném modlitbě a v očekávání Jubilejního roku 2025 je tento výraz biblické moudrosti o to vhodnější, protože nás může připravit na 8. Světový den chudých, který připadne na 17. listopad. Křesťanská naděje zahrnuje také jistotu, že naše modlitba dosáhne Božího sluchu; ale nejen tak ledajaká modlitba: modlitba chudých! Přemýšlejme

o tomto slově a „čtěme“ ho ve tvářích a příbězích chudých, které v těchto dnech potkáváme, aby se modlitba stala cestou ke společenství s nimi a ke sdílení jejich utrpení.

2. Kniha Sírachovcova, na niž odkazujeme, není příliš známá a zaslouží si, abychom ji objevili díky bohatství témat, jimiž se zabývá, zejména pokud jde o vztah člověka k Bohu a ke světu. Její autor, Ben Sira, je učitel, jeruzalémský písař, který psal pravděpodobně ve 2. století před Kristem. Je to moudrý muž, zakořeněný v tradici Izraele, který učí o různých oblastech lidského života: od práce po rodinu, od života ve společnosti po výchovu mládeže; věnuje pozornost otázkám spojeným s vírou v Boha a s dodržováním Zákona. Zabývá se nelehkými problémy svobody, zla a Boží spravedlnosti, které jsou pro nás velmi aktuální i dnes. Ben Sira, inspirován Duchem Svatým, chce všem zprostředkovat cestu k moudrému a důstojnému životu před Bohem a před svými bratry a sestrami.

3. Jedním z témat, jimž tento posvátný autor věnuje nejvíce prostoru, je modlitba. Činí tak s velkým zápletem, protože dává zaznít své osobní zkušenosti. Žádný spis o modlitbě by opravdu nemohl být účinný a plodný, kdyby nevycházel od člověka, který denně stojí v Boží přítomnosti a naslouchá jeho slovu. Ben Sira prohlašuje, že od svého mládí hledal moudrost: „Ještě v mládí před svými cestami jsem v modlitbě zjevně toužil po moudrosti“ (Sir 51,13).

4. Na své cestě objevuje jednu ze základních skutečností zjevení, totiž že chudí mají v Božím Srdci výsadní postavení, až do té míry, že tváří v tvář jejich utrpení je Bůh „netrpělivý“, dokud jim nezjedná spravedlnost: „Modlitba chudého proniká oblaka a nezastaví se, dokud tam nedojde. Nevzdálí se, dokud Nejvyšší nezakročí, nerozsoudí spravedlivě a neobnoví právo. A Pán nebude váhat, nebude k nim shovívavý“ (Sir 17-19). Bůh zná utrpení svých dětí, protože je pozorným a starostlivým Otcem všech. On se jako Otec stará o ty, kteří to nejvíce potřebují: o chudé, lidi odstrčené na okraj, trpící, zapomenuté... Nikdo však není z jeho Srdce vyloučen, protože před ním jsme všichni chudí a potřební. Všichni jsme žebráci, protože bez Boha bychom nebyli ničím. Neměli bychom ani život, kdyby nám ho Bůh nedal. A přesto, jak často žijeme, jako bychom byli pány života nebo jako bychom si ho museli dobýt! Světská mentalita vyžaduje, abychom se stali někým, abychom si navzdory všemu a všem udělali renomé tím, že porušujeme společenská pravidla, jen abychom získali bohatství. Jak smutná iluze! Štěstí se nedá získat pošlapáváním práva a důstojnosti druhých.

Násilí způsobované válkami jasně ukazuje, jak velice arogantní jsou ti, kdo se považují za mocné před lidmi, zatímco v Božích očích jsou ubozí. Kolik nových chudáků vytváří tato špatná politika založená na zbraních, kolik nevinných obětí! Přesto však nemůžeme ustoupit. Pánovi učedníci vědí, že každý z těchto „maličkých“ nese tvář Božího Syna, a naše solidarita a znamení křesťanské lásky se musí dostat ke každému z nich. „Každý křesťan a každé společenství je povoláno být nástrojem Božím k osvobození a k podpoře chudých, aby se mohli plně integrovat do společnosti. To předpokládá, že budeme chápaví a budeme pozorně naslouchat prosbám chudých a poskytovat jim pomoc“ (apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*, 187).

5. V tomto roce věnovaném modlitbě musíme modlitbu chudých přijmout za svou a modlit se spolu s nimi. To je výzva, kterou musíme přijmout, a pastorační činnost, kterou je třeba rozvíjet. Vskutku, „nejhorší diskriminací, kterou trpí chudí, je nedostatek duchovní pozornosti. Nezměrná většina chudých se vyznačuje zvláštní otevřeností pro víru. Potřebují Boha a nemůžeme jim nenabízet jeho přátelství, jeho požehnání, jeho slovo, slavení svátostí a cestu růstu a zrání ve víře. Preferenční volba pro chudé se musí projevovat hlavně tím, že především k nim obracíme svou náboženskou pozornost“ (*tamtéž*, 200).

To vše vyžaduje pokorné srdce, které má odvahu stát se prosebníkem. Srdce, které je připraveno uznat, že je chudé a nuzné. Mezi chudobou, pokorou a důvěrou totiž existuje souvislost. Skutečný chudý je pokorný, jak řekl svatý biskup Augustin: „Chudý člověk se nemá čím pyšnit, bohatý má pýchu, proti které musí bojovat. Slyš mě tedy: Buď opravdovým chudým, buď ctnostný, buď pokorný“ (*Promluvy*, 14,4). Pokorný člověk se nemá čím chlubit a čeho se domáhat, ví, že se nemůže spoléhat sám na sebe, ale pevně věří, že se může dovolávat milosrdné Boží lásky, před níž stojí jako marnotratný syn, který se kajícně vrací domů, aby přijal otcovo objetí (srov. Lk 15,11-24). Chudý člověk, který se nemá o co opřít, přijímá sílu od Boha a do něj vkládá veškerou svou důvěru. Pokora totiž vytváří důvěru, že Bůh nás nikdy neopustí a nenechá nás bez odpovědi.

6. Chudým, kteří obývají naše města a jsou součástí našich společenství, říkám: Neztrácejte tuto jistotu! Bůh je pozorný ke každému z vás a je vám nablízku. Nezapomíná na vás a ani by na vás nikdy nemohl zapomenout. Všichni máme zkušenost s modlitbou, která se zdá být nevyslyšena. Někdy prosíme o vysvobození z bídy, která nás nutí trpět a ponižuje nás, a zdá se, že Bůh naše volání neslyší. Boží mlčení však není odvrácením pozornosti od našeho utrpení; spíše v sobě skrývá slovo, které žádá, abychom ho s důvěrou přijali a svěřili se jemu a jeho vůli. Svědčí o tom opět Sírachovec: „Prosba chudáka jde přímo do Božího ucha a hned se mu dostane spravedlnosti“ (srov. 21,5). Z chudoby tedy může vytrysknout píseň té nejoprávněnější naděje. Nezapomínejme, že „když se vnitřní život uzavře do vlastních zájmů, nezbyvá už prostor pro druhé, nepřicházejí už chudí, Božímu hlasu se nenaslouchá, nezakouší se již radost z jeho lásky a nerodí se nadšení pro konání dobra. (...) Toto není život v Duchu, který pramení ze srdce vzkříšeného Krista“ (apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*, 2).

7. Světový den chudých se stal událostí pro každé církevní společenství. Je to pastorační příležitost, kterou nelze podceňovat, protože podněcuje každého věřícího, aby naslouchal modlitbám chudých a uvědomoval si jejich přítomnost a jejich potřeby. Je to vhodná příležitost k uskutečnění iniciativ, které konkrétně pomáhají chudým, a také k uznání a podpoře mnoha dobrovolníků, kteří se s nadšením těm nejpotřebnějším věnují. Musíme děkovat Pánu za lidi, kteří se dávají k dispozici, aby naslouchali těm nejchudším a podporovali je. Jsou to kněží, zasvěcené osoby a laici, kteří svým svědectvím poskytují hlas Boží odpovědi na modlitby těch, kdo se k němu obracejí. Mlčení je pak prolomeno pokaždé, když je bratr v nouzi přijat a přivítán. Chudí nás mají stále co učit, protože v kultuře, jež na první místo staví bohatství a často obětuje lidskou důstojnost na oltář hmotných statků, veslují proti proudu, neboť poukazují na to, že podstatné pro život je něco úplně jiného.

Modlitba tedy nachází potvrzení své pravosti v dobročinné lásce, která se stává setkáním a blízkostí. Pokud se modlitba nepromítne do konkrétních činů, je marná; vždyť „víra beze skutků je mrtvá“ (Jak 2,26). Avšak dobročinná láska bez modlitby riskuje, že se stane filantropií, která se brzy vyčerpá. „Bez každodenní věrně prožívané modlitby se naše konání stává prázdným, ztrácí svou hlubokou duši a redukuje se na pouhý aktivismus“ (BENEDIKT XVI., *Katecheze* 25. dubna 2012).

Musíme se vyhnout tomuto pokušení a stále bdít se silou a vytrvalostí, která pochází od Ducha Svatého, jenž je dárce života.

8. V této souvislosti je dobré připomenout svědectví, jež nám zanechala Matka Tereza z Kalkaty, žena, která obětovala svůj život pro chudé. Tato světice neustále opakovala, že modlitba byla místem, odkud čerpala sílu a víru pro své poslání služby chudým. Když 26. října 1985 hovořila na Valném shromáždění OSN, ukazovala všem růženec, který vždy držela v ruce, a řekla: „Jsem jen chudá řeholnice, která se modlí. Tím, že se modlím, Ježíš vkládá do mého srdce svou lásku a já ji jdu rozdávat všem chudým, které na své cestě potkávám. Vy se také modlete! Modlete se a uvědomíte si, že chudé máte vedle sebe. Třeba na podestě schodiště vašeho domu. Možná i ve vašich domovech jsou ti, kteří čekají na vaši lásku. Modlete se, vaše oči se otevřou a vaše srdce se naplní láskou.“

A jak bychom si mohli zde v Římě nevzpomenout na svatého Benedikta Josefa Labreho (1748-1783), jehož tělo odpočívá a je uctíváno ve farním kostele *Santa Maria ai Monti*. Poutník z Francie do Říma, odmítnutý mnoha kláštery, prožíval poslední léta svého života jako chudý mezi chudými, trávil hodiny a hodiny v modlitbě před Nejsvětější svátostí, s růžencem, recitoval breviář, četl Nový zákon a knihu Následování Krista. Neměl ani malý pokoj, kde by mohl přebývat, a tak obvykle přespával v koutě u trosek Kolosea jako „Boží tulák“ a proměňoval svůj život v nepřetržitou modlitbu, která stoupala vzhůru k Bohu.

9. Vyzývám všechny, aby se na cestě ke Svatému roku stali poutníky naděje a dávali hmatatelná znamení pro lepší budoucnost. Nezapomínejme si vážit „drobných projevů lásky“ (apoštol. exhort. *Gaudete et exsultate*, 145): zastavit se, přiblížit se, věnovat trochu pozornosti, úsměv, pohlázení, slovo útěchy... Tato gesta nelze improvizovat, vyžadují spíše každodenní věrnost, často skrytou a tichou, ale posilovanou modlitbou. V této době, kdy se zdá, že zpěv naděje ustupuje rachotu zbraní, křiku tolika zraněných nevinných a zmlknutí nesčetných obětí válek, obraťme se s prosbou o mír k Bohu. Jsme chudí na mír a vztahujeme své ruce, abychom jej přijali jako vzácný dar, a zároveň se snažíme jej vpravovat do svého každodenního života.

10. Jsme povoláni být za všech okolností přáteli chudých a následovat Ježíše, který jako první projevil solidaritu s těmi posledními. Kéž nás na této cestě podporuje Matka Boží, Nejsvětější Maria, která nám při zjevení v Banneux zanechala poselství, na něž nesmíme zapomenout: „Já jsem Panna chudých“. Jí, na niž Bůh vzhlédl pro její pokornou chudobu a která svou poslušností dokázala velké věci, svěřme svou modlitbu v přesvědčení, že vystoupá k nebi a bude vyslyšena.

Řím, u svatého Jana v Lateránu 13. června 2024, památka svatého Antonína Paduánského, patrona chudých

FRANTIŠEK